

„Fram, fram! Kristmænd,
Korsmænd, Kongsmænd!“

St. Olaf.

„Ret og Sandhed.“

Katholsk Tidende.

Dette blad udkommer hver søndag og betales med 1 krone pr. kvartal (porto iberegnet). Abonnement modtages i Norge, Sverige, Danmark og Tyskland paa alle postkontorer, men for Kristianas og for andre end forannævnte landes vedkommende i St. Olavs Trykkeri, Akersveien nr. 4, Kristiania. — Bekjendtgjørelser betales med 10 ore pr. petilinie.

Politisk oversigt.

Den danske justisminister har indbragt lovforslag til indskrænkning af vivisektion paa hvirveldyr.

De tyske ikke-katholske blade tager høist forskjellig stilling til den katholske bevægelse for jesuiternes adgang til landet. „Köln. Ztg.“ fraader naturligvis; „Berl. Børs.-Courr.“ derimod skriver: „Vi har fra først af beklaget udstedelsen af en undtagelseslov mod jesuiterne. Det onde, man fortæller om jesuiterne, klinger i den grad som en oppustet bagvaskelse, at vi vogter os for, udenvidere at holde den onde tale for sand. Vi lader ikke vor optræden bestemme ved den onde tale, men simpelthen ved vor retfærdighedsfølelse. Begaar en jesuit noget strafværdigt, saa straffe man ham; gjør han noget rosværdigt, saa rose man ham. Men kun hans handlinger — ikke hans dragt — er det, man skal dømme; kun hans handlinger, ikke hans sindelag og hensigt skal man dømme, da jo dog ingen mennesker kjender disse, ligesom man overhovedet jo ikke kjender folks sindelag.“

I Nedre-Osterrige er det fortiden et brændende spørgsmaal, om ikke Wien skal forøges med de rundt-omliggende kommuner (Vororte), der endnu ikke er besværede med den forbrugstold, som selve Wien; sandsynligvis gaar planen igjennem, og Wien bliver da pludselig en stad paa 1,300,000 indbyggere.

Italiens gesandt i Washington er af De forenede stater anklaget hos sin regering for udbredt handel med italienske ordener. — Om regeringens stemning overfor religionen har de sidste dage aflagt et nyt vidnesbyrd: man har konfiskeret det kolleg i Neapel, hvor missionærer for Kina blev uddannede.

Frankrige har en af sine missionærer, pater Dorgère, at takke for den nylig med kong Behanzin af Dahomey sluttede fred, ved hvilken Kotonu erkjendtes for fransk besiddelse og Porto-Novo for at være under fransk beskyttelse. Han er derfor bleven ridder af æreslegionen.

I den engelske hær er der atter forefaldet et grovt brud paa mandstugten: 200 mand, som fra Guernsey skulde afgaa til Indien, negtede at gaa ombord og maatte, under trusel om at blive nedskudte, afvæbnes og saa drives ombord.

Den ungarske finansminister vil afskaffe tallotteri og indføre klasselotteri.

I Belgien fandt i søndags valg til kommunalraad sted, og det fremgaar af disse, at katolikernes sag gaar jævnt fremad.

Republikken Brasilien er bleven anerkjendt af Italien og England.

De forenede stater bekjendtgjør, at det vil være forbudt straffede forbrydere at nedsætte sig i landet.

Gudstjenesten i St. Olavs kirke i Kristiania.

Søndag den 26de oktober: Kl. 7 stille messe. — Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 5 rosenkrans-andagt med katekese.

St. Halvards kapel, Urtegaden 29.

Søndag: Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 4¹ rosenkrans-andagt med katekese.

Ugekalender.

Søndag den 26de. 22de søndag efter pinse (Epist.: Filip. 1, 6—11; ovang.: Matth. 22, 15—22). Evarist, pave og martyr, † 109. — Mandag. Ferialdag. — Tirsdag. Simon og Judas Thadæus, apostler og martyrer. — Onsdag og Torsdag. Ferialdage. — Fredag. Siricius, pave, † 398. — Lørdag den 1ste november. Allehelgensdag, feires offentlig søndag.

Søndag den 2den. Allesjalesdag, feires offentlig mandag. Offentlig feirelse af allehelgensfest.

22de søndag efter pinse.

Ederes kjærlighed tiltage stedse mere, forat I kan prøve, hvad der er bedst. (Filip. 1, 9)

Opfyldes de satte betingelser af os, da vil Gud ikke lade det maugle fra sin side; vi tør være forvissede om, at ligesaavel som Han har begyndt det gode verk i os, vil Han fortsætte det indtil vor død, paa det vi saaledes maa befindes værdige til omsider at faa verket kronet ved et uopløseligt kjærlighedsforhold til Gud. Det gode verk, som omtales, er naadens udgydelse i os, som skal oplyse vor forstand om sandheden, bevæge viljen til det gode, samt styre vort levnet at dettes vei.

Kjærlighed er en dyd. Dyd er nemlig, hvad der bevirker, at vore handlinger bliver overensstemmende med Guds og den Ham underlagte menneskelige fornufts krav til dem — med disse to rettesnore for al

vor gjøren og laden; saa da kjærlighed gjør, at man ordner sin væremaade i samklang med Guds hellige vilje, er den upaatvilelig en dyd. Tilmed er det den ypperste af alle.

I øverste linje af dyder staar nemlig de tre indgydte guddommelige: tro, haab og kjærlighed, fordi de tilstræber umiddelbart vor hovedrettesnor, Gud, hvormod alle de øvrige har til umiddelbar gjenstand skabte ting kun, og til rettesnor fornuften -- lydige mod Gud, forstaar sig. „Saa bliver da tro, haab og kjærlighed, men størst iblandt disse er kjærlighed,“ siger apostelen til korintherne (I Kor. 13, 13), og det med god grund; thi troen og haabet skal ophøre ved døden, naar vi staar med evigheden haandgribelig, ja haandgreben, da troen viger plads for viden og beskuen, og da haabet ophører, fordi det er opfyldt og afløst af besiddelse. Men kjærligheden er evig, og naar vi indtræder i evigheden, da vokser den, da svulmer den, og aldrig skal den aftage i styrke. Være den kraftig i en eller svag, er det i hvert fald ens opgave at faa den ved bøn og gjerning forøget, saa længe man aander paa jorden.

Kjærligheden til Gud har en saare vigtig opgave her i verden, idet den er tryllestaven, som skal aabne os det forjættede lands porte, aabne paradiset, hvor alle de uudgrundelig rige skatte venter paa os; den er det levendegjørende princip, som bevirker, at alle øvrige dyder faar livskraft nok til at vinde overnaturlig fortjeneste; den er det lægemiddel, der lig forfriskende urter lægges paa saarene, vore medmennesker eller naturen eller synden slaar os; den er den undersalve, om hvilken st. Johannes taler, hvormed vore øine maa bestryges, ifald vi skal komme til, mere og mere at forøges i kundskab og al skjønsomhed, saa vi kan vælge, hvad bedst er. Kjærligheden til Gud er ønskekvisen, ved hvilken vi sættes i stand til at aabne os et paradys herneden og det evige hisset, og løfte begges skatte trods helvedes lurende drage, men med hvilken vi først maa aabne os døren til paradysveien, en dør, som bestaar i skjønsomt valg af, hvad der er bedst, enten det jordiske eller det himmelske. Eller rettere sagt maaske, som st. Thomas skjelner: kjærligheden belærer om, hvad der er godt, den fuldkomne kjærlighed om, hvad bedst er; desaaarsag beder st. Paulus til Gud for os, at kjærligheden maa stedse mere forøges i os.

Hvad er saa da det bedste? Lad os undersøge, hvilke ting vi maa elske, da skal vi snart komme til erkjendelse af, baade hvad der er godt og bedst!

Det, som i verden tilbyder sig at være gjenstand

for vor kjærlighed, er dels personer, dels ting. Nærmest af alle staar vor slegt, navnlig forældre, søskende, ægtefælle og børn; og om forholdet overfor denne belæres vi saavel af naturens røst indeni os som af Guds aand, hvis vilje er bleven os tilkjendegiven gennem skriften. I alt det værende, den ubevidste ikke mindre end den bevidste skabning, ligger en fælles egenskab, som ytrer sig ved stræben efter at bevare, modstand imod at tabe sin tilværelse; det er, hvad filosofien siger: Quicquid est, amat suum esse — at alting naturlig elsker sin tilværelse. Det er følgelig ogsaa stemmende med naturens ordning, at skabningerne elsker, hvad der staar i nær forbindelse med deres tilværelse; saa det ikke bør overraske, naar vi finder et vist, tidt vidunderligt sterkt kjærlighedsforhold hos dyrene imellem forældre og afkom, imellem mage og mage. Thi ungerne elsker forældrene som ophavet for sin tilværelse, og disse sine unger som en legemliggjort del af sin egen tilværelse. Det samme kommer i endnu høiere grad til at gjælde om os mennesker; thi naturhistorien viser, at jo høiere trin skabningen staar paa, des inderligere er hint baand. Vor natur selv byder os at elske vor familie, saa den med rette kaldes en unaturlig søn eller datter, der ikke elsker sine forældre; en unaturlig fader eller moder, der ikke elsker sine børn; unaturlige søskende de, som ikke holder af hverandre, skjønt de har livsophav tilfælles; unaturlige, modnaturlige egtefæller de, der efter at være blevne som ett, ikke knytter sig sammen i kjærlighedsbaand. Slige mennesker er uting, mislyde, dissonanser i naturens harmoni; de er smudspletter paa Guds deilige verk.

Saa kraftige udtryk berettiger ogsaa en anden sandhed os til at anvende: mennesket er et socialt væsen, d. v. s.: vi er skabte til ikke at leve hver for sig, men forenede i større eller mindre samfund, hvoriblandt det snevreste er familiekredsen — et samfund, der er menneskeslegten medfødt, som vi kan se af, at den oprindelige regjeringsform overalt paa jorden er den patriarkalske, i hvilken familiefaderen er sit samfunds styrende overhoved. Nu er netop det eiendommelige ved ethvert samfund, altsaa ogsaa ved familien, at medlemmerne med forenede kræfter maa tilstræbe fælles maal. Og forat en saadan samvirken kan finde sted, udkræves nødvendigvis enighed blandt medlemmerne. Denne viljernes sammenslutning mægter kun én drivfjær at fremkalde varig, nemlig den indbyrdes kjærlighed. Den er altsaa familielivets grundvold, det er den, som skal muliggjøre familiens opgave er, blandt hvilke en af de hovedsageligste er en tilbørlig opdragelse af børnene gennem belæring, virksom for-

maning og godt eksempel. Det er kjærligheden, som skal udrette, at det til menneskets bedste indstiftede familieliv intet byrdefuldt kors bliver, men en trøst, en hjælp, en ren nydelse.

Kjærligheden til vore slegtninger har endelig guddommelig berettigelse; thi det fjerde bud indeholder Herrens udtrykkelige befaling til børnene om at vise skyldig, ærefrygtsfuld kjærlighed mod sine forældre; Skriften opfordrer disse til at elske og tugte sine børn. „I mænd,“ heder det, „elsk eders hustruer, ligesom og Kristus elskede menigheden og hengav sig selv for den (Ef. 5, 25)!“ egtefæller er pligtige at elske hinanden ret som sine egne legemer. Og visdomsbøgerne regulerer alles gjensidige væremaade, ikke mindre end st. Paulus, naar han i kolossenserbrevet skriver: „Fremfor alt ifør eder kjærligheden (Kol. 3, 14)“, og saa giver baade mænd og hustruer, børn og fædre, tjenerne og herrer sine forskrifter.

Egteskabet er en af Gud personlig indstiftet hellig forbindelse — vi katolikere beviser, at det endog er et sakrament; det gaar ud paa, at mand og kone skal blive som ett, ikke blot kjødelig, men idealt, i lighed med Jesu og kirkens indbyrdes forhold, der er den fyldigste kjærligheds. Da nu familien fremgaar af den egteskabelige forbindelse, saa spreder denne guddommelige indstiftelse sin hellighed ogsaa ud over familiens øvrige medlemmer og betegner dem som personer med retmæssigt krav paa særlig kjærlighed. Vi opfylder kort sagt Guds hensigt med egteskabet fuldtud, naar vi indbefatter vore slegtninger særlig i kjærligheds-samfundet, og des mere, jo nærmere de staar os.

Foreskreven af naturen og paabudt af Gud, er altsaa kjærligheden til familien noget godt, men dog ikke det bedste. Af Vorherres egen mund faar vi nemlig at vide, at stundom skal den ofres for høiere hensyn. Her skal paavises tre grader i Frelserens ord desangaaende. Et sted er hos Matthæus det 10de: „Hvem, som elsker fader eller moder mer end mig, er mig ikke værd; og hvem, som elsker søn eller datter mer end mig, er mig ikke værd (Matth. 10, 37).“ Her fremhæves blot, at familie-hensyn er ingenlunde det høieste, og slegtningerne er ikke dem, som man skal elske mest af alt. Senere udtaler Han sig sterkere: „Hver, som har forladt hus eller brødre eller søstre eller fader eller moder eller hustru eller børn eller agre for mit navns skyld, skal faa hundredfold igjen herneden og arve det evige liv (Matth. 19, 29).“ Vi belæres her om, at hvor det gjælder overnaturlige interesser, er vi berettigede til at slippe alle dem, som vor natur og Gud bød os at have kjær. Dog,

det forslaar endnu ikke, blot at turde give afkald. Frelseren bruger det sterkeste udtryk, man kan finde: „Dersom nogen ikke hader sin fader og moder og hustru og børn og brødre og søstre og tilmed sit eget liv, han kan ikke være min discipel (Luk. 14, 26).“ Hvad skal det sige? kan vi mon samtidig elske og hade det samme? eller skal kun de elske sin familie, som ikke er Jesu disciple? Nei, st. Gregor forklarer meningen. Vi alle har befaling til at elske vor familie. Men aldrig saasnart kommer kjærligheden til den i strid med pligten mod Gud, aldrig saasnart bliver forældre eller børn eller egtefælle en svær hindring for vor saligheds opnaaelse i sandhed og retfærdighed, før der intet slegtskab og frendskab godkjendes længer; men hine personer bliver af os at betragte som vor sjæls fiender — dem, vi bør hade, fordi saligheden under enhver betingelse skal tilstræbes af os. I saa fald altsaa skal vi gjøre afkald og sønderrive selv hjertets dyreste baand. Saaledes ser vi, hvad der var godt, men ikke bedst.

Menneskenaturens længsler.

Filosofisk-religiøse overveielser.

(Fortsat.)

XII.

Fornuftens ret.

Naar det er det hele udbytte af baade den gamle og den nye filosofi, hvad i al verden gavner da fornuften til? Hvem vil driste sig til at paastaa, at en Sokrates, Plato, Kant, Hegel, Cousin, Jouffray ikke besad fornuft, ja ovenikjøbet en fornuft, dannet og udviklet ved dybe og alvorlige studier? Og naar disse ikke magtede at give en fyldestgjørende løsning af vor tilværelses gaader, er det ikke det samme som at erklære, at fornuftens høieste evner er faafænge, og at følgelig selve fornuften skuffer og spotter vor stræben efter at udfinde det sande?

Taalmodighed, kjære læser! lad os ikke gjøre os skyldige i en feiltagelse, som ikke er saa sjelden: at tage en særegen klasse af mænds, „filosofernes“, granskninger for det egte, fuldt tilsvarende og troværdige udtryk for fornuftens evner og kræfter.

Hvad fornuften evner at opnaa, og hvad denne klasse af mænd har opnaaet ved sine granskninger, er to særskilte og forskjellige ting og bør derfor ikke forveksles. Fornuftens dygtighed er ett; noget ganske andet dens anvendelse af saadanne mænd, som ikke aldeles var fri for fordom, lidenskab, overtro og i nogle tilfælder heller ikke for de mest oprørende laster. Fornuften er paa ingen maade ansvarlig for den fordømmelige misbrug, der gjøres af dens kræfter, eller for utroskab mod dens klareste forskrifter. Ved ikke at gjøre denne tilbørlige skjelnen har man oftere

gjort fornuften uret, prisgivet dens rettigheder, udsat sandhedens sag for de dybeste krænkelse.

Vi er inderlunde fiendtlig stemte mod filosofien som saadan; tvertimod, den frembyder efter theologien det ædleste øiemed for menneskets intellektuelle evner. Men Platos ord i ære: „magis amica veritas“: vor kærlighed til sandheden er størst, og den tvinger os til at erkjende, at en af de mest ydmygende sider af menneskelivets historie, det er filosofiens historiske løb gennem tiderne. Læser vi dens blade i menneskehedens store udviklingsbog, vil det jo synes, som om filosofiens dyrkere, paa enkelte undtagelser nær, istedenfor at stræbe med al magt at styrke og nære den oprindelige fornufts almindelige grundsætninger blandt menneskene, meget mere har gjort sit yderste for at bringe fornuften paa afveie og omstøde al sund sans. Thi det er umægtelig det „filosofiens“ udbytte, vi har givet i det foregaaende.

Hvormange af de ældre og de nyere filosofer har ikke brugt fornuften som en kappe for at skjule sin forfængelighed, hovmod eller ærgjerrighed! Hvormange overdrev ikke dens magt og blev fornuftens demagoger under paaskud af at hylde fornuften! Hvormange gjorde ikke fornuften til sin træl, saa at — for at bruge Ciceros ord — „der gives ikke den urimelighed i verden, til hvis forsvar man ikke vil finde, at en eller anden af filosoferne har misbrugt fornuftens kræfter“!

Det er da klart nok, at det, vi klandrer og afskyr hos den klasse af granskere, som kaldes filosoferne, det er ikke fornuften, men mangel af den; ikke at de har udøvet dens ret, men undladt at udøve den; med ett ord, ikke at de har brugt fornuften, men at de vitterlig har misbrugt den. „De forholdt sandheden ved uretfærdighed;“ — for at bruge hedningeapostelens kraftige ord — „thi enddog de kjendte Gud, ærede eller takkede de Ham dog ikke som Gud, men blev forfængelige i sine tanker, og deres uforstandige hjerte blev formørket. Da de sagde sig at være vise, blev de daarer . . . de forvendte Guds sandhed til løgn og dyrkede og tjente skabningen over Skaberen, som er velsignet i evighed.“¹⁾

Fornuftens venner og forsvarere maa derfor ikke tabe modet eller frygte, at fornuften skulde paa nogen maade tilsidesættes eller ringeagtet, ved at man bortkaster „filosofernes“ falske og forfængelige granskninger. Tvertimod, det er i dens ophøiede navn, at vi erklærer, at baade den gamle og den nye filosofi har forfeilet eller forfusket paa den mest aabenbare, ikke at sige skammeligste, maade de vigtige spørgsmål, som bevæger menneskeanden. Det er ifølge fornuftens lys og i kraft af dens høie autoritet, at vi gjør den sterke paastand gjældende mod den, at dens granskninger ikke er frugterne af en sanddru, upartisk, troværdig udøvelse af fornuftens evne.

Enhver høiere flugt af den menneskelige intelligens, enhver ædlere tilskyndelse i sjælens liv oprøres ved den blotte tanke om at antage filosofien med dens livløse tankebilleder og dens ufrugtbare granskninger

som fyldestgørende svar paa de alvorfulde livsspørgsmaal, fornuften opstiller. Det vilde være det samme som at oprykke vor ædleste attraa fra sjælens bund, at udtørre vort hjertelivs rod, sprede fortvilelsens øde gennem sjælen.

Eller vilde man, efter nogle filosofers opfattelse, lade det bero med løsningen af tilværelsens største opgaver, indtil filosofien engang faar fuldført sit verk — selv om dette var mere indbydende, end det hidtil har vist sig — da er dette en urimelighed, saa iøinefaldende, at den gjendrriver sig selv. Fornuften behøver ikke at spille mange ord derpaa. Vi vil anføre ens dom, som af bitter selverfaring var vel inde paa sagen; det er den førnævnte Jouffray; han udtaler sig saaledes derom:

„Sikkerlig har uvishedernes omkreds formeret sig. nye spørgsmål er stadig komne til dem, som bevægede filosofien ved dens vugge; men de nykomne har ikke havt bedre lykke end de gamle. Tag hvilket som helst filosofisk spørgsmål; merk dagen, paa hvilken de første systemer, der skulde give det løsning, frenkam; sammenhold disse systemer med nutidens, som strider med dem om æren af at afgjøre spørgsmaalene! du vil uden tvil finde en forholdsmæssig større udvikling og fuldkommenhed i de sidste; men du vil se, at utilforladeligheden er lige for dem begge. Om det ene af systemerne, tagne hver for sig, kan synes at være sterkere end de andre, saa er dog ligevegtet mellem dem den samme, og fremskridtet, langt fra at være gaact i retning af spørgsmaalets løsning, har kun paa en mere nøiagtig og videnskabelig maade godtgjort dets uvished. Saa at, dersom man spørger filosofien, hvad den har udrettet i verden, siden den først optraadte, kan den visselig svare, at den har kaldt tillive og bragt til større og større fuldkommenhed en hel del systemer, som hver for sig kan gjøre fordring paa den ære at aspirere til at løse filosofiens opgave, men at ingen af dem i virkeligheden endnu har løst et eneste af disse spørgsmål. Thi at den nogensinde har gjort dette — se det er, hvad filosofien ikke kan sige om sig selv; for at kunne sige det, maatte den nemlig kunne godtgjøre det ved eksempler, om end kun et eneste; paavise ett filosofisk spørgsmål, som er bleven afgjørende og bestemt løst, som det har været tilfældet med en hel mængde spørgsmål i fysik og kemi; men dette eksempel vil filosofien ikke finde frem, fordi det ikke eksisterer. Og ikke destomindre har en Pythagoras og Demokritus, en Aristoteles og Plato, Zeno og Epikur, Bacon og Descartes, Leibnitz, Malebranche, Locke og Kant drøftet og diskuteret disse spørgsmål. Det er ikke af mangel paa geni, at de ikke er bleven løste. Hvad mangler da filosofien, at denne sum af geni ikke har magtet at løse dem? Hvoraf kommer det, at en videnskab, dyrket af saa mægtige hænder, ligger stadig brak og øde? Der er problemet, som al fremtidig filosofi er henvist til at løse, og saalænge det ikke sker, er det et under, at begavede aander vover sig ud paa at dyrke en videnskab, der allerede er saa meget dyrket, paa at drøfte spørgsmål, der allerede

¹⁾ Rom. 1.

er saa meget drøftede, som om de efter alle disse store mænds skibbrud, og ikke blivende var det klippe-skjær, hvorpaa de strandede, kunde smigre sig med at være mere erfarne eller lykkeligere end sine forgjængere og naa til havnen, som de gik glip af.¹⁾“

Efter en saa udførlig og frimodig indrømmelse af filosofiens utilstrækkelighed fra en af dens egne — at ville henvise menneskene for løsningen af deres livs største spørgsmaal, indtil filosofien har faaet bugt med dem — det er i virkeligheden det rene nonsens, noget, den sunde sans umulig kan godkjende, og ingen for alvor tror paa; det vilde være ikke bare at skuffe, men ogsaa at spotte menneskeheden.

Behøves der da videre bevis for, at ingen enkelt personlighed, ingen klasse af mænd, ingen nation, om end noksaa stor, lærd eller kultiveret, har nogensinde formaet ved hjælp af sine filosofiske systemer at begrunde en religion eller yde en forvisning om sandheder, der tilfredsstillende fornuftens krav?

Hvor maa da denne forvisning søges? Aarhundreder er fulgte paa aarhundreder, aartusender er hennrundne, og ingen filosofisk gransker eller klasse af granskere har magtet at løse denne opgave. Og hvad er det, denne kjendsgjerning faktisk paapeger? Den peger paa den klareste mulige maade hen paa denne anden kjendsgjerning, at mennesket behøver en veileder, der staar over ham selv, en fornuft, ophøiet over hans egen, for at aabne ham veien til opnaaelsen af hans høie maal. Den peger hen paa, at ingen uden det store ophav til menneskets tilværelse er mægtig til, fyldestgjørende at løse fornuftens spørgsmaal, lære mennesket veien og midlet til at naa sin tilværelses høie endemaal. Den paapeger sluttelig, at mennesket er udrustet med evner til at modtage lys, der er det overlegent, han ved sine naturlige evner er i besiddelse af. Og dette stemmer tilfulde med menneskets oprindelses adel, med hans naturs værdighed, med hans endemaals storhed. Det er at krone menneskefornuften med et diadem af guddommelig klarhed, glans og uforlignelig skjønhed.

Lad os imidlertid holde inde her, og efter at have drøftet det vigtigste af alle spørgsmaal fra „filosofernes“ standpunkt vil vi nu stille det for menneskeslegtens almindelige domstol: den sunde fornuft. Thi de stadige og ensstemmige indrømmelser og vidnesbyrd om menneskehedens tro og overbevisning i dette punkt kræver vor hyldest og tilslutning, forinden vi gaar videre.

(Fortsættes.)

Pater Scheers foredrag.

Iblandt de indlæg, som hidtil er fremkomne, indtager ubetinget en række artikler første plads, som i „Mrgbl.“ findes med dr. theol. Krogh-Tonnings navn. De er nemlig fremfor andre skrevne med uden sammenligning større kundskab og upartiskhed. I et følgende nummer skal vi aftrykke dem in extenso og blot tilføie nogle faa bemærkninger. Men da det synes, at dr. Tonning vil gjenneegaa flere af fore-

dragene, maa vi vente med diskussion, indtil serien er sluttet.

Vi skal derfor idag blot tage „Luth. kirketid.“ for os. I sit nr. 15 skriver den:

Pater Scheer har gjort indsigelse mod et udtryk, vi benyttede om ham. Vi skulde ikke have sagt, at han var „sendt“, men at han var indbudt til at komme og holde disse foredrag. Kanske vi har taget feil i at have saa høie tanker om den romerske kirkes disciplin og den romerske propagandas forsynlighed, at vi uvilkaarlig forestillede os, at en reise som pater Scheers ikke kunde foregaa uden hans geistlige overordnedes bifald og uden med det samme at indlemmes i den plan, hvormed den romerske propaganda forfølger sine angreb paa vort land.

Propagandaen har ingen „angrebsplan“, men nok en gjenerobningsplan overfor Norge ligesom overfor samtlige lande, der engang blev bragte til frafald fra kirken. Til leder under det missionerende arbejde er hs. højærværdighed præfekten for Norge sat af Propagandaen. Og da indbydelsen til pater Scheer er udgaaet fra hr. præfekten, saa kan man gjerne sige, at priorens komme danner et led i planen, skjønt det ikke var fremkaldt af Propagandaen i Rom, der ikke kan beskæftige sig med hver enkelthed, enormt udstrakte som de katholske missioner er.

Og alligevel faar „Luth. kirketid.“ ikke den tilfredsstillende at kunne mene, at en reise som pater Scheers „kunde foregaa uden hans geistlige overordnedes bifald“. Thi dominikanerordenen er som prædikeorden godkjendt for hele verden af paven én gang for alle, saa dens medlemmer uden nogen særlig sendelse fra paven eller Propagandaen kan gaa, hvorsomhelsthen de bliver kaldte af vedkommende bispedømmes eller missions overhoved. Indirekte er dermed ogsaa pavelig sendelse tilstede for hvert fald. De geistlige overordnedes, nemlig de ordensforesattes, tilladelse skal dog for hvert tilfælde opnaaes, nemlig provincialens, hvor det gjælder en reise indenfor, og generalens, hvor det gjælder en reise udenfor vedkommende dominikaners ordensprovins. Og denne tilladelse havde pater Scheer indhentet.

Saa skriver „Luth. kirketid.“ videre:

Af hvad vi ved om ham, er vi ikke utilbøielige til at regne ham til den kreds af ædlere, fromme katolikere, som holder sig til de evangeliske sandheder, hvilke ogsaa den romerske kirke har beholdt, for derved at opbygge sit liv i Kristus, og som forøvrigt søger at komme tilrette, som de bedst kan, med de øvrige af denne kirkes lærdomme, der ikke har sin grund i Guds ord.

Det var et bjørneklap, det ærede blad gav pateren, og han var da ogsaa alt andet end taknemmeligt for det. Han protesterede nemlig paa det bestemteste mod de fremsatte krænkelser — thi som saadanne maa de anførte ord forekomme enhver god katolik, om det end ikke er det i „Luth. kirketid.“s redaktørs ikke-katholske øre. Priorens ord var følgende: „Wer giebt dem Mann das Recht, so über mich zu urtheilen? Ich habe ihm keine Veranlassung gegeben, an meiner aufrichtigen katholischen Überzeugung zu zweifeln. Ich bin bereit, mit meinen Blute jede Glaubenslehre der katholischen Kirche zu besiegeln.“

(Fortsættes.)

¹⁾ Jouffray: Nouveaux Mélanges Philos. p. 90.

Klosterskandalen.

Iblandt de forskjellige historier, der er brugte til at sætte verden i bevægelse med i den sidste tid, er to nonnehistorier fra Neapel, om hvilke det protestantiske „Times“ skriver: „De rædsler, som siges at være opdagede i to klostre i Neapel, har i flere dage været gjenstand for alskens forvrængninger og overdrivelser i de anti-klerikale blade.“

Den værste dreier sig om Suor Orsola-klostret, kaldet „Delle sepolte vive“. Fra jødebladet „Tribuna“ i Rom er den gaaet over i jødebladet „Berliner Tagblatt“ og derfra over i de herværende aviser. Der berettes: „Neapels præfekt, ledsaget af statsadvokaten og undersøgelsesdommeren aflagde et besøg i det hemmelighedsfulde „De levende begravnes“ kloster, som i over 400 aar ikke er betraadt af nogen lægmand.“ Hertil maa bemærkes, at alle klostre har klausur, d. v. s. det er forbudt kvinder at betræde mandsklostrene, og mænd at betræde kvindeklostrene, hvad der navnlig gjælder de gamle ordener. Derfor bliver det indre „hemmelighedsfuldt“ — et udtryk, der straks smager af godtkjæbsromaner. Naar i hele 400 aar — altsaa lige siden det stiftedes, i 1547 — ingen lægmand er kommen ind i paagjældende kloster, og, som man fremdeles af beretningen skjønner, ingen af nonnerne gaaet udenfor klostret, saa er dette aabenbart et glimrende bevis for troskab i at overholde reglerne for klostertugt. Nonneklostrenes klausur gjælder imidlertid ikke blot lægmænd, ogsaa præster; ja selv skriftefaderen kommer ikke indenfor den snevreste klausur, medmindre han har at give en syg sakramenterne; ellers hører han skrifte og rækker kommunionen gennem et jerngitter.

Naar det derfor videre heder: „Efter en heftig modstand tiltvang politiet sig adgang,“ saa er modstanden let forklarlig. Thi 1) er der exkommunikationsstraf (banlysning) baade for dem, der slipper mandspersoner ind i nonneklostre, og for dem, der trænger ind; og 2) tilkommer det ikke politiet, men stedets biskop at paase, at der ingen udskielser finder sted i klostrene; politiets indgriben, naar den ikke er paa kaldt af biskopen, er ligesaa stort overgreb, som om biskopen vilde give sig til at undersøge, paadømme og straffe i civile, politiretslige sager. Kardinal Sanfelice, som er Neapels, selv af regjeringen høitagede erkebiskop, begav sig derfor ogsaa straks til paven i sagens anledning. Men naar det heder, at nonnerne, der „var afmagrede til rene skeletter“, og „af hvilke den ældste var 81 aar“, ydede politiet „en heftig modstand“, saa falder det en straks ind, at enten maa de neapolitanske politibetjente være nogle gyselige stympere, eller de journalister, som sendte historien tiltorvs, maa være nogle gyselige ...halse. Modstanden indskrænkede sig da ogsaa til negtelse af at aabne porten, hvorefter præfekten lod den medbragte smed sprænge den.

„I klostret mødte et forfærdeligt syn. 16 nonner, af hvilke den ældste var 81 aar, blev fundne i en haarreisende, næsten dyrisk tilstand. De ulykkelige var fuldstændig forvildede og afmagrede til skeletter.“ „Times“ skildrer tilstanden i cellerne som urenselig,

men siger: „Deres levevis synes at have været asketisk i yderste grad og saa nær som muligt at svare til deres navn „De levende begravne“. Anklagen indskrænkes til et overmaal af asketisk haardhed, idet intet andet end rent negativ grusomhed paaberaabes.“ Le sepolte vive fører en meget streng levemaade i forsagelse, om end ikke saa streng som f. eks. den af Kristus høitpriste Johannes den døber. Men sagen er, at ligesom levemennesker ikke begriber den sande kristnes afholdenhed i nydelser, saaledes begriber atter mange kristne ikke de savn, som andre kristne, der føler drag eller endog trang til bodsliv (askese), paalægger sig. Det er det gamle ord om daarskab og dog sandhed, forargelse og dog rigtigt; det er et omraade, hvor Kristi udsagn angaaende kyskheden har plads: „Dette ord begriber ikke alle, men de, hvem det er givet;“ det er en parallel til Pauli ord: „Jeg spæger mit legeme og holder det i trældom, forat jeg ikke skal blive forskuddt.“ At nonnernes strenge bodsliv ikke kan have været saa svært umenneskeligt, fremgaar imidlertid bl. a. af, at den ene var 81 aar og, som den liberale, neapolitanske avis „Roma“ ogsaa tilstaar, havde opholdt sig hele 67 aar i klostret. Og da generalprokuratoren i sin nærgaaenhed trak sløret bort fra nonnernes ansigter, sagde de ham: „Vi er lykkelige; vi lever for Gud. Gaa De kun Deres vei!“ Dette meddeler den nævnte liberale avis. Saa langtfra er der altsaa grund til i medynksfuld tone at kalde dem „de ulykkelige“.

Adskillige folk benytter sin frihed til at gjøre bugen til sin gud; andre finder, at naar man har sit daglige brød, bestaaende bl. a. af „hus og hjem, ager og eng, fæ, penge, gods, god egtefælle, lydige børn, saa skal man dermed lade sig nøie“ — hvad der turde være en smal sag; skulde nu mon ikke ogsaa andre have lov til at bruge sin frihed efter sin indsigt og med st. Paulus mene om „dagligt brød“, at „naar vi har føde og klæder, skal vi dermed lade os nøie“? Skulde det ikke være en tilladt for Gud, og endnu mere for politiet, saavidt muligt at give afkald paa jordens samtlige nydelser, da disse dog kun er tilladte, men ikke paabudte af Gud? med andre ord: skulde det ikke være en tilladt at leve et strengt asketisk liv, og tilladt, at flere sluttede sig sammen om at leve slig?

Nu heder det rigtignok, at blandt „de ulykkelige“ befandt sig ogsaa en billedskjøn, ung pige, der paa grund af en elskovsbrøde paa forældrenes befaling var indesperret her og skulde holdes i fængsel hele sit liv; ja „Aftp.“ fortæller endog, at der blandt de „indespærrede“ søstre befandt sig flere ungdommelige ofre for fædrenes despoti“, medens selv et blad som „Verd. gang“ dog kun siger, at der iblandt nonnerne var „flere unge piger“. Men „Times“ skriver: „Der synes ikke at være nogen grund til at antage, at nogen af dem er bleven indesluttet der imod sin vilje, eller at de nærrede noget ønske om at komme ud“, og hvor det taler om retssagen, der vil komme for, siger „Times“, at der ikke vil blive reist anklage for „tvungen afsondring fra verden“. Det ovennævnte liberale „Roma“

sagde jo ogsaa, at ingen nonne greb den leilighed til frihed, som politiets nærværelse og henvendelser frembød, men at de med forsikring om at være lykkelige i sine kaar opfordrede de paatrængende til at gaa. Saa siger da ogsaa „Aftn.“ med „Berl. Tagebl.“, at „de vægrede sig for at besvare de til dem fremsatte spørgsmaal“, nemlig at afgive beretning angaaende sig selv eller sine fordums forbindelser ude i livet og verden, som de ikke vilde tilbage til.

Naar saa de blade, der oprindeligt bragte den haarreisende nyhed til torvs, og deres ligesindede med lettet hjerte tilføier, at „præfekten befalede ufortøvet klostrets ophævelse“, og tilføier, at „politiet vil foretage en razzia mod alle syditalienske klostre“, og de giver det udseende af, at razziaen, eftersøgelsen, finder sted i den individuelle friheds interesse, saa er dette simpelt-hen humbug. Thi at jage stakkars kvinder, som frivillig har søgt sig et fristed fra verden og erklærer at føle sig lykkelige i det, og af hvilke den ældste allerede er 81 aar — at jage dem ud af dette fristed trods deres „heftige modstand“, det er just at gjøre vold paa den individuelle frihed.

Triumferende kom senere efterretning om, at „generaladvokaten i Neapel har forlangt lederne af „De levende begraves“ kloster sat under tiltale“. Hvad de saa skal tiltales for, tier jødebladet (Berl. Tagebl.) med. Men „Times“ siger det: „Enkelte af beboerne er blevene optagne trods lovens paabud om, at ingen nye medlemmer maa optages i noget religiøst (o: ordens-) samfund efter 1866. — Overtrædelsen mod loven bestaar i den ulovlige optagelse af nonner.“ For denne overtrædelse vil de vistnok blive dømt. Men det er det hele, og det er intet skandaleagtigt; thi et lovforsbud som det paagjældende er imod den menneskelige, naturlige og guddommelige ret; den er uretfærdig og har derfor intet krav hverken paa at godkjendes eller adlydes. Ovenikjøbet erklærer „Roma“ angaaende Le sepolve, at „man fandt intet irregulært i deres maade at ernære sig paa“. Udtrykket „razzia“ — som om det gjaldt en jagt paa slusker — er derfor mildest talt alt andet end paa sin plads. Hvad sluttelig det angaar, at „alle de prester, som har underskrevet protesten imod den angivelige voldshandling mod klosterbeboerne, ogsaa vil blive sat under tiltale“, saa turde man endnu meget betvile dette, fordi kardinal Sanfelice var den første til, den 8de ds., at nedlægge protest imod, at „retten blev traadt under fødder“. Men i hvert fald er der et godt skridt fra at sættes under tiltale og til at dømmes, og fra at dømmes til at dømmes retfærdig; og hvem der domfældes i kraft af en uretfærdig lov, er uretfærdig dømt.

Hovedøiemedet med civilmyndighedernes indskriden er forøvrigt ifølge det neapolitanske „Libertà cattolica“ dette, at man vil konfiskere deres kloster, ligesom man har gjort det ved saamange andre, og i det indrette en verdslig skole (det er jo billigere at tage andre folks huse end at bygge selv) og ved samme leilighed skaffe et valfartssted ud af verden, der i lange tider hver eneste høst har været de liberale en torn i øiet.

— Sluttelig maa vi paa sandhedens og upartisk-

hedens vegne udtale en dyb beklagelse af, at de herværende aviser ikke — saavidt merkes kan — benytter ogsaa katholske ikkeliberale aviser som kilde, da derved historier som den her omhandlede spredes ud i verden, men opklaringerne kun ifald og forsaavidt de liberale aviser finder for godt at give sig selv utilforladeligheds skudsmaal ved at gjenkalde sine historier.

Omkommen under snestormen.

(Fortsat.)

Manschaquita laa syg, alvorlig syg paa sin lille seng. Gegosasah sad stedse murrende ved gruen og holdt sine gule, knoklede hænder over ilden for at varme dem. „Gegosasah, naar kommer fader René tilbage?“ spurgte Manschaquita. Han havde i flere timer havt vedholdende feber, stønnet ængstelig og i vildelse talt underlige ting. Den gamle mente, at han fremdeles fantaserede, hun rystede bare paa hovedet og mumlede noget mellem tandstubberne. „Gegosasah,“ gjentog gutten, „naar kommer fader René?“ — „Scha-scha.“ gjentog den gamle, „fader kommer ikke idag.“ — „Men han lovede, da han gik, at komme igjen idag.“ — „Gegosasah siger, han kommer ikke.“ — „Bedstemoder, hvorfor ikke?“ — „Stormen er rasende, den pisker sine hunde, de raske vinde. Hører du dem hyle? Men sortkjolen er klog, han venter til imorgen. Nu, Manschaquita skal ikke snakke, men sove,“ tilføiede hun kort afbrydende.

Gutten blev stille. „Den lille høvding sover,“ mumlede den gamle efter en stund, „det er godt.“ Hun stod op og gik ud. Neppe var Gegosasah borte, før gutten reiste sig op og foroverbøiet lyttede ængstelig ud i den stormfulde aften, om han ikke skulde høre bjelderne af det sig nærmende spand eller knitren af skøiter paa den frosne flade. Udmattet sank han tilbage paa sit leie og faldt i en sagte slummer, af hvilken dog stormens rasen snart vækkede ham. Denne brød just løs med fuld voldsomhed. Som hyl af en flok ulve hørtes vinden omkring blokhusets vægge, den susede og peb gennem hver sprække og fuge. Den voldsomste fnysen, haanlatter, rasende støi, gennemtrængende angstskrig, alle disse toner og lyd klang tilsammen ved den uhyggelige, rædsomme nattekoncert.

Aandeløs lyttede gutten med bankende hjerte og feberagtig puls; en uforklarlig angst og beklemthed havde grebet ham. Da paa engang — hør! — det var Sambo; han hørte den sterke, dumpe gjøen af eskimohunden. Blandt 100 andre vilde Manschaquita kunne gjenkjende sin yndlings stemme. Yderst ophidset anspændte gutten sin skarpe hørelse for endnu en gang at opfange lyden, der samtidig havde vakt haab og frygt. — Hør, nu igjen! — Men denne gang gik dens gjøen kun over i et langtrukket, klagende hyl, som stedse mere syntes at dø hen og forsvinde i det fjerne.

For himlens skyld, hvad betyder dette? Hvorfor kom lyden ikke nærmere, hvorfor lød den saa klagende, som om nogen var i fare? Skulde fader René være

stedt i nød? Med et angstskrig sprang gutten ud af sengen og vilde afsted og melde om faren for at faa mændene kaldt til redning. Da blev han greben af svimmelhed, og som hvirvlet rundt sank han bevidstløs om ved sit leie. —
(Sluttet.)

Indenlandske efterretninger.

Kirkelige byggeføretagender i ikke ubetydelig udstrækning har h. høiærværdighed præfekten i det sidste halvaar bragt til ende rundtom i landet. Vi skal først nævne St. Halvards-kapel i Kristiania, Vorfrue-kapel i Porsgrund, begge i leiet hus, og St. Ansgars-kapel i Kristianssand i eget, ved køb erhvervet hus. Om end disse kapeller ikke er store, saa er de dog hyggelig indredede. Ved ethvert af kapellerne er skole og prestebolig, og hr. præfekten har selv lavet udkastene til alt mobiliaret i kapel, sakristi og skole.

Til St. Peters-kirken i Fredrikshald har der berømte hollandske arkitekt Kuypers leveret den storartede — efter forholdene altfor storslagne plan. Men den er knap bygget ud til sin halve længde og mangler derfor kor. For at bøde herpaa, er der indrettet et til kirken svarende presbyterium af træ, og et smagfuldt høialter er opsat. Orgeltribunen og terrassen udenfor hovedindgangen biver istandsatte. Man er nu ifærd med at male hele kirken, saa den snart vil komme til at tage sig pyntelig ud.

Vorfrue-kirken i Tromsø manglede ligeledes kor og tog sig snarere ud som en stor bedesal end som en kirke. Men da der savnedes plads til at indrette et egentligt kor, maatte man nøies med at bygge en kor-niche til; denne kom imidlertid til at give hele bygningen et nyt og egte kirkeligt præg, saa man neppe kjender den igjen. Tillige blev kirkens hvælving nymalet; før saa den saa mørk ud. Det gjør os ondt, at en interessant beskrivelse, som presten i Tromsø, hr. pastor Plasse, velvilligst havde tilsendt os, er gaaet tabt.

Det betydeligste arbejde er bleven udført ved St. Josefs-kirken i Alten. Dette stakkars gudshus, som befandt sig i 2den etage paa Altengaard, mindede altfor meget — kun ikke hvad mangel paa renlighed angaar — om stalden i Bethlehem. Det var saa lavt, at det smukke alter med sine gothiske fialer ragede op igjennem taget. Nu ser det anderledes ud. Kapellets gulv blev taget bort, og den underliggende etage blev taget med, saa det er blevet dobbelt saa høit som før. Et nyt sakristi og ny indgang blev anlagt tilsvarende, og det hele udstyredes med al den pragt, som kunde frembringes ved hjælp af de beskedne midler, der stod til raadighed, og pastor Jacquemets kunstsans. Denne herre, prest i Hammerfest, har nemlig med stor begeistring ledet arbeidet. Det er saaledes let begribeligt, at den høitidelige indvielse, som fandt sted søndag den 12te oktober, var en glædesdag for Alten-katholikerne.

At den nye kirke i Trondhjem og kapellet i Harstad endnu ikke er paabegyndte, har sin grund i de norske hr. arkitekters voldsomt lange „straks“.

I St. Olafs foreningslokale i Kristiania er der lavet et helt udmerket theater med dobbelt dekoration. Der vil vore foreningers medlemmer flittig øve den sceniske og deklamatoriske kunst og levere bevis for,

at katolikerne ikke blot kan bede flittig, men ogsaa le hjertelig — alting til sin tid.

Som tidligere meddelt har Vorfrue-hospital i Kristiania faaet sig et rigtigt hyggelig kapel, og St. Josefs-institut har ladet sit nette kapel helt nymale.

54 udvandrere afreiste ilørdags med „Island“; i fredags afgik 85 med „Montebello.“

Souheld. Skonnert „Emanuel“ af Skudsnæs er bleven saa opædt af sin syre-ladning, at det i Kjøbenhavn er bleven kasseret og mandskabet hjemsendt. — De sedvanlige, aarlige grundstødninger af dampskibe paa kysten, som høst og vinter bringer med sig, er aabnet af „Hægholmen“ ved Repvaag. — Skonnert „Vestervik“ af Drammen er strandet ved Dunkerque. — Brig „Dovre“ var som læk forladt i Atlanterhavet; damper „Ocean King“ fandt det i ganske god stand, tog det i besiddelse og indbragte det til New-Fundland. — Bark „Marie“ er forlist i Apsey Bay (Sidney); mandskab reddet. Damper „Frida“ af Stavanger staar fuldt af vand ved Amrum. Efter 36 timers ventet bjergedes mandskabet. — Brig „Hebe“ af Tønsberg blev vrags og sælges ved Föhr. — Galeas „Delfin“ af Vardø er strandet ved Sokø (Finland). — Bark „Josef“ af Tvedestrand forliste den 22de august ved Paterson; mandskabet er hjemkommet.

Udenlandske efterretninger.

Seminarier i Löwen grundedes i 1857 til uddannelse af missionærer for De forenede stater. Det har udsendt 417 prester og tæller for tiden over 60 studenter.

Katholicismen gjør i det sydlige Forindien mægtige fremskridt blandt hedninger og protestanter.

„Ave verum“, den berømte komposition, som katoliken Mozart skabte til ære for Kristi sande nærværelse i altrets sakrament, blev afsunget ved keiser Fredrik III.s bisættelse i Potsdam den 18de ds., skjønt hverken sakramentet eller troen paa Kristi legemlige nærværelse var tilstede. Kuriøst!

I domkirken i Siena udbrød der ved arbeideres uforsigtighed ild, som man dog fik bugt med, efterat den havde gjort endel skade paa taget.

Mord paa sin hustru og 5 børn har en tømmermester i Berlin attentet; kun 1 af børnene kan antagelig reddes. — En landmand i Berlin har forgivet sig og sine 5 børn.

Soulykker. Kongostatens bedste skib, „Ville de Bruxelles“, er sunket. Ved den hollandske kyst er „Van Lindern“ og „Dourobin“ gaaet til grunde i de sidste storme. En italiensk torpedobaad er forlist i Middelhavet med sine 18 mand. Paa Superior-see er en skonnert med 8 mand forulykket i heftig storm. Hvor mange ofre de sidste storme har krævet, vides ikke, men mange er det.

Ved en ildebrand i London forrige tirsdag omkom 6 mennesker. — Den skade, som en ildebrand den 1ste ds. i Sidney anrettede, regnes til 7½ mill. doll.

Oversvømmelse har hjemsogt Senegal og anrettet de voldsomste ødelæggelser. Navnlig har de indfødtes lidet solide byer lidt svært.

Rettelse. I nr. 41, side 327, sp. 2, l. 12 f. n. stod „to maaneder“, læs: „to maader“.